

Säkrare tillgång till läkemedel, SOU 2025:07

Jakob Forssmed, socialminister
Maria Landgren, särskild utredare

Pressträff den 30 mars 2026

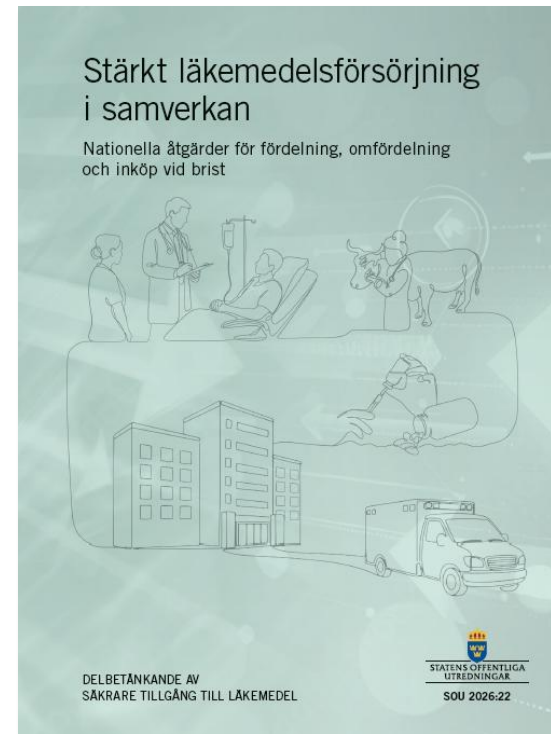
Säkrare tillgång till läkemedel, SOU 2025:07

I vardagen och under fredstida
krissituationer och höjd beredskap

Vårt delbetänkande omfattar två av våra sju uppdrag

- Uppdraget att föreslå en ordning för tvingande fördelning och omfördelning av läkemedel
- Uppdraget att föreslå en nationell funktion för samordning och inköp av läkemedel

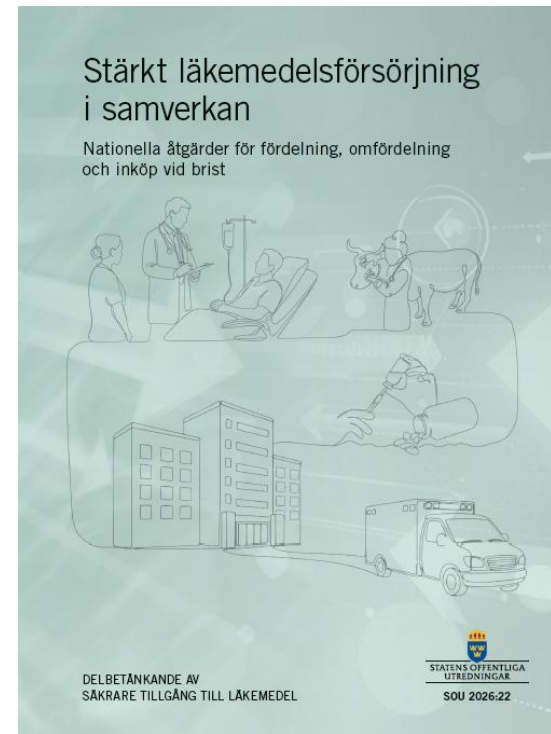
Viktiga utgångspunkter för utredningen

- Läkemedelsförsörjningen i Sverige fungerar i stort sett bra
- Brist på läkemedel kan dock skapa problem
- Beredskapsprinciperna (ansvar, likhet, närhet) bör gälla - det man är bra på i vardagen är man också bra på i kris
- Frågorna i uppdraget är angelägna och därför lägger vi konkreta förslag till förändringar inom dagens system
- Åtgärderna utgår från patienternas behov

Vårt delbetänkande omfattar två av våra sju uppdrag

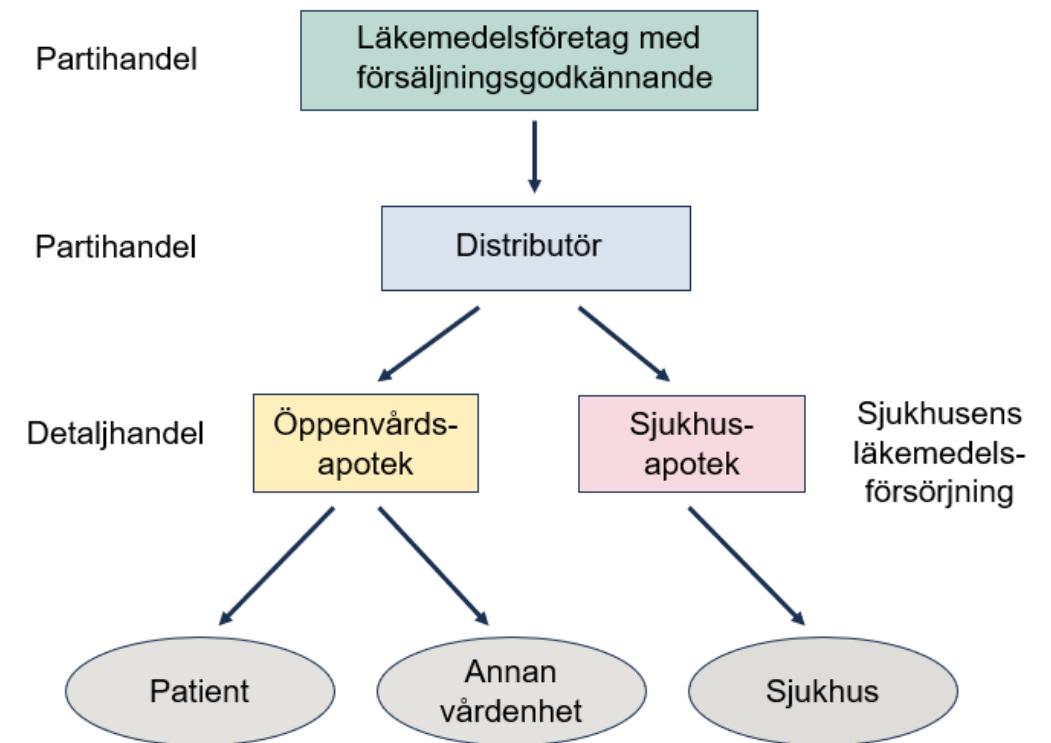
- Uppdraget att föreslå en ordning för tvingande fördelning och omfördelning av läkemedel
- Uppdraget att föreslå en nationell funktion för samordning och inköp av läkemedel

Gällande regelverk tillåter inte att läkemedel fördelas eller omfördelas

Apotekens beställningar avgör vart ett läkemedel levereras

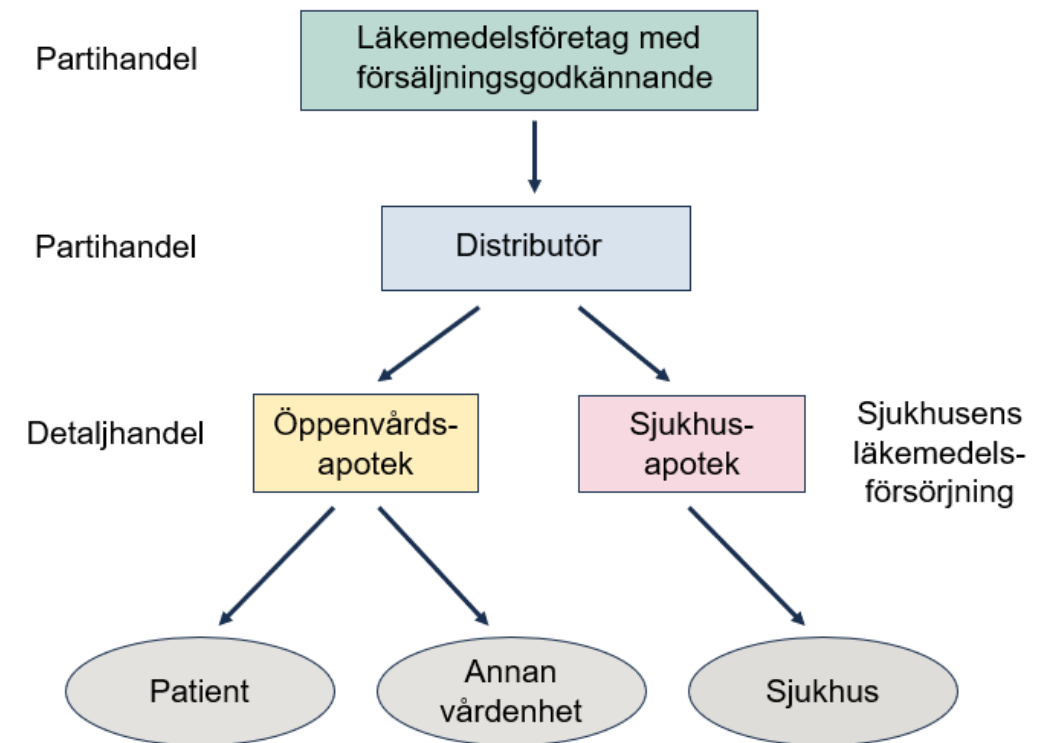
- vid en svår bristsituation kan de patienter som har störst behov riskera att bli utan behandling

Gällande regelverk tillåter inte att läkemedel fördelas eller omfördelas

Frivilliga åtgärder räcker långt, men tvingande kan behövas

- i brådskande situationer
- när det är risk för hamstring
- när läkemedel riskerar att försvinna ut ur landet
- om det krävs omfördelning från sjukhusens
- avdelningsförråd eller från andra vårdinrättningar än sjukhus

När det är brist ska läkemedel kunna fördelas dit de behövs bäst

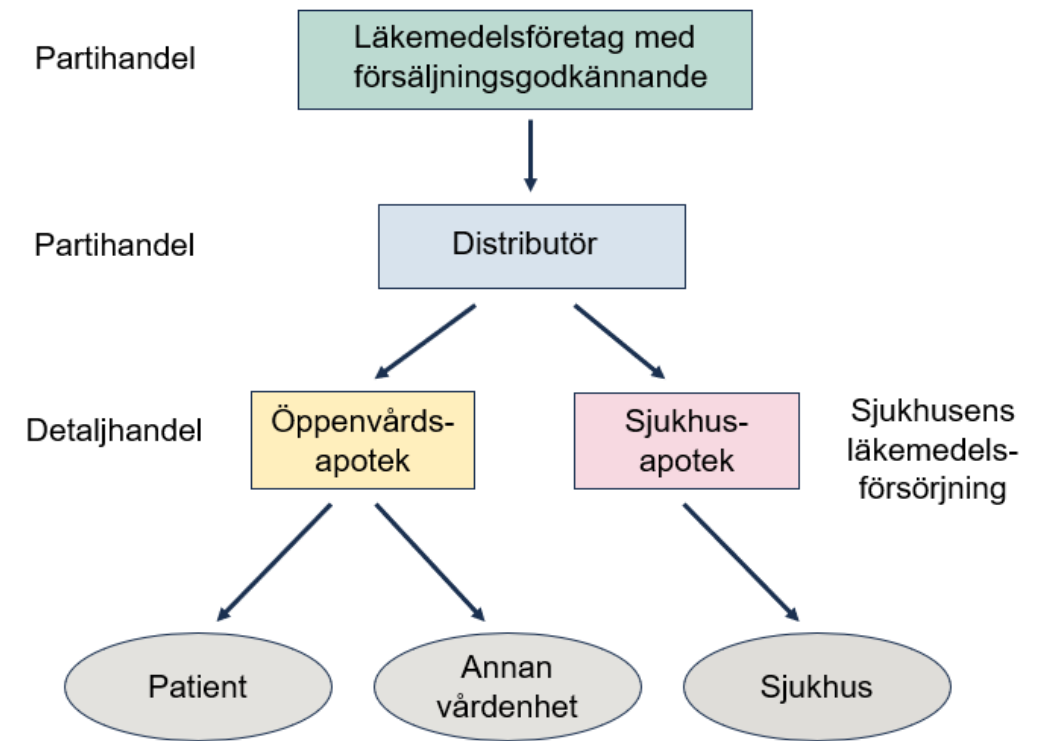
Läkemedelsverket ska få besluta

- att läkemedel ska **fördelas** på ett visst sätt,
- om tvingande **retur** av läkemedel från apotek tillbaka till partihandelsledet

när

- det är brist eller risk för brist på ett läkemedel,
- läkemedlet behövs för vård som är nödvändig för människors eller djurs liv och hälsa, och
- frivilliga åtgärder inte kan antas vara tillräckliga

Förändringarna möjliggörs genom ändringar i lagen (2009:366) om handel med läkemedel.

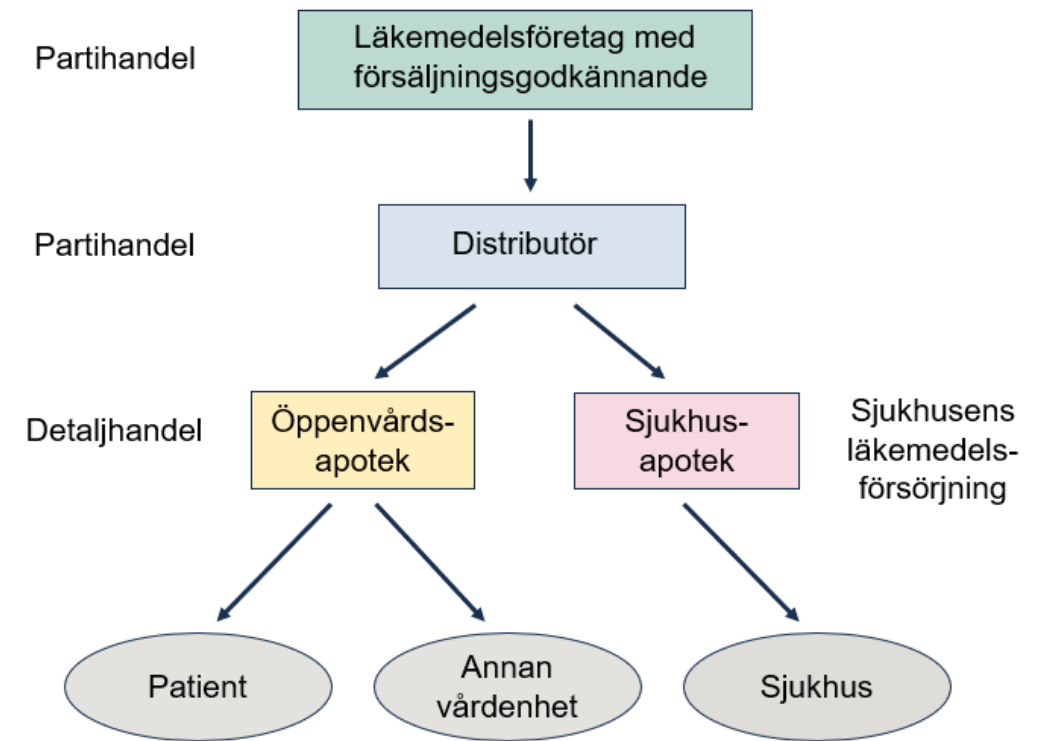

När det är brist ska läkemedel kunna fördelas dit de behövs bäst

Läkemedelsverket ska få besluta om tvingande **omfördelning**

- mellan apotek - i första hand
- från vårdavdelningar på sjukhus
- från andra vårdinrättningar än sjukhus – vid allvarlig brist, i yttersta undantagsfall

Förändringarna möjliggörs genom ändringar i lagen (2009:366) om handel med läkemedel

Krav på samverkan inför beslut

- Innan Läkemedelsverket fattar beslut om tvingande fördelning, retur eller omfördelning ska myndigheten samverka med berörda aktörer
- Vi föreslår vissa ändringar avseende sekretess och tystnadsplikt för att samverkan ska fungera
- Samverkan bör ske i befintliga forum för läkemedelsbrist som koordineras av Läkemedelsverket
- Kravet på samverkan föreslås framgå i lagen (2009:366) om handel med läkemedel

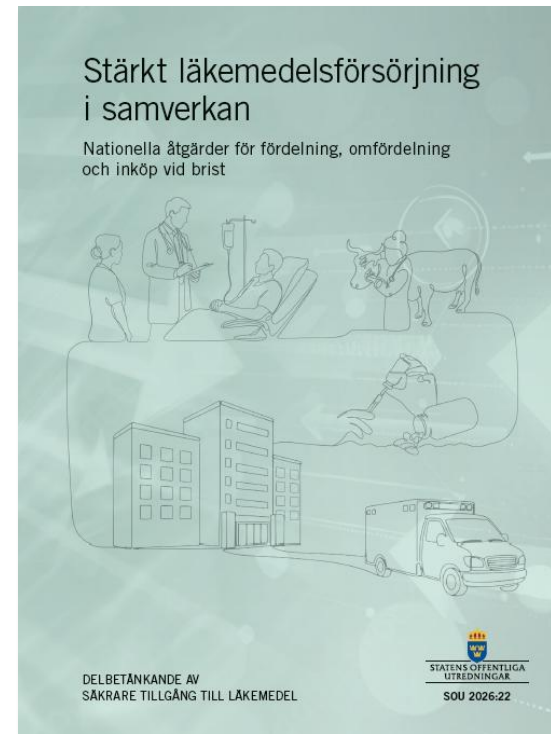
Beslut om hjälp vid katastroftillstånd behöver kunna omfatta läkemedel

- Beslut om att ge hjälp vid en katastrof enligt 16 a kapitlet i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) kan göra att läkemedel behöver flyttas mellan olika regioner och/eller kommuner,
- Våra förslag innebär att lagen (2009:366) om handel med läkemedel inte stoppar sådan flytt av läkemedel när den görs enligt ett beslut i hälso- och sjukvårdslagen.

Vårt delbetänkande omfattar två av våra sju uppdrag

- Uppdraget att föreslå en ordning för tvingande fördelning och omfördelning av läkemedel
- Uppdraget att föreslå en nationell funktion för samordning och inköp av läkemedel

Vid brist på läkemedel kan det behövas en funktion för samordning av nationella inköp

- Sverige har ett decentraliserat system för läkemedelsinköp,
- Omfattande global brist på läkemedel kan innebära behov av en nationell köpare, vilket gör att funktionen är angelägen att få på plats,
- Vanliga rutiner för att köpa läkemedel bör dock användas så långt som möjligt, enligt beredskapsprinciperna,
- Funktionen ska därför inte ersätta regionernas upphandlingar, ansökan om förmån hos TLV, eller ordnat införande av nya läkemedel i Sverige.

Vi föreslår en nationell inköpscentral för läkemedel

En nationell inköpscentral för läkemedel vid Socialstyrelsen får tillgängliggöra läkemedel för nationella behov när

- det är brist eller risk för brist på läkemedlet,
- läkemedlet behövs för vård som är nödvändig för människors eller djurs liv och hälsa, och
- andra åtgärder för läkemedelsförsörjningen inte i tillräcklig utsträckning kan, eller inte förväntas kunna, säkerställa tillgång till läkemedlet.

Inköpscentralen regleras i förordningen (2015:284) med instruktion för Socialstyrelsen.

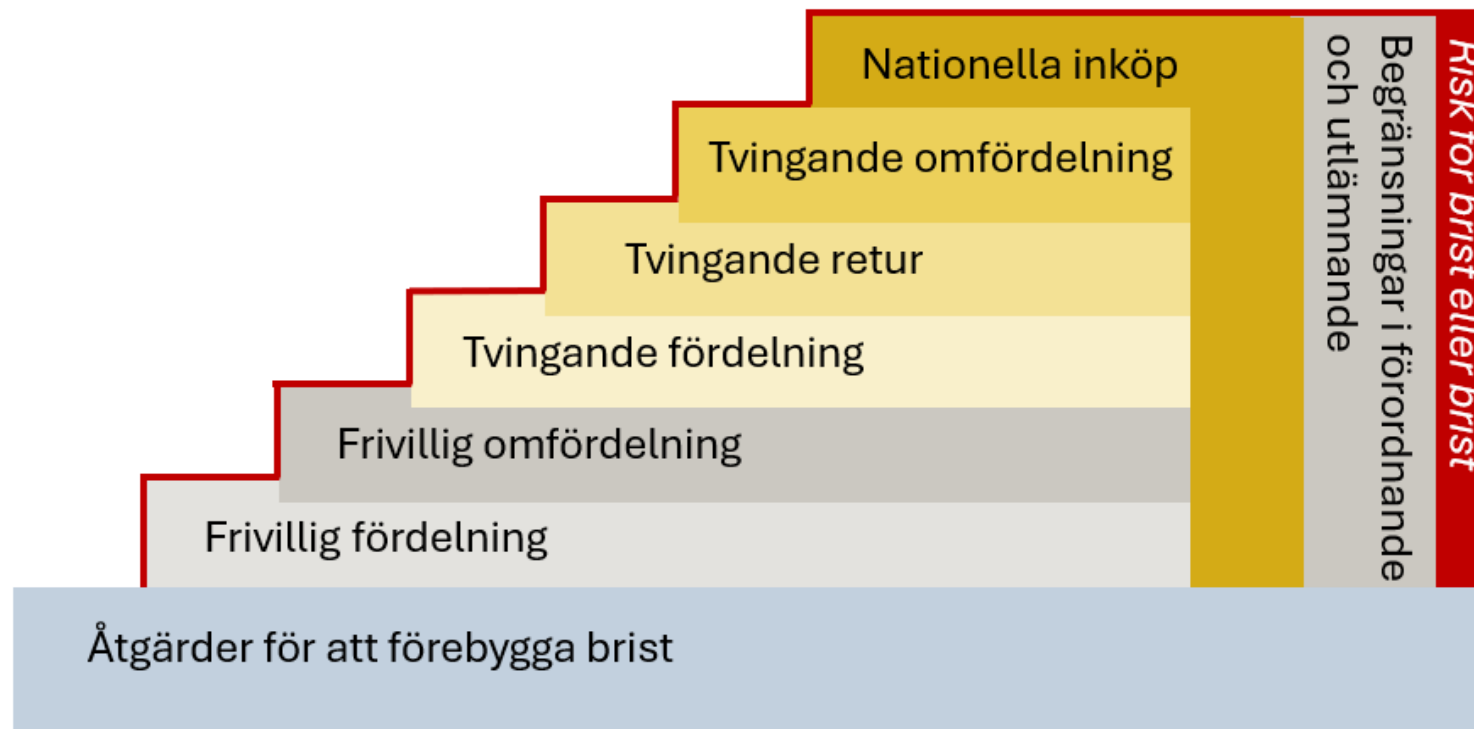
Nationella inköp ska styras av behov och i samråd med berörda aktörer

Samråd inför nationella inköp bör ske i befintliga forum för läkemedelsbrist som koordineras av Läkemedelsverket.

Inköpscentralen får också:

- användas av andra statliga myndigheter för inköp för nationella behov om det är ändamålsenligt,
- representera Sverige i internationella gemensamma upphandlingar.

Våra förslag blir ytterligare trappsteg i åtgärderna mot brist

Säkrare tillgång till läkemedel, SOU 2025:07

Jakob Forssmed, socialminister
Maria Landgren, särskild utredare

Pressträff den 30 mars 2026

